

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio tertia. Vtrum cultus Sanctorum dici possit ad Religionem pertinere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Epistola ad Constantinum & Irenaeum, ubi inquit, Sanctos a nobis venerari, & colere, quod serui Dei sint, & apud Deum pro nobis intercedant. Vnde concludit, Deos eos honorare, & veneratio propter iustitiam eorum; quae epistola habetur in VII. Synod. act. 2. sic etiam Euseb. lib. 10. de preparat. cap. 7. ait nos venerari Sanctos, & vera pietatis milites, Deique amicos, quibus verbis intrinseca, & creata sanctitas ipsorum Sanctorum indicatur, & ad eundem modum loquuntur Damasc. Theodor. August. Adoratio Sanctorum absolutam, & in propria eorum excellentia fundatam.

Damasc.
Theodor.
August.
Adoratio
Sanctorum
absoluta, &
in propria
eorum
excellencia
fundata;

Honor San-
ctis exhibi-
tus cur in
Deum re-
fertur.

Matth. 10.
Sancti quo-
modo ado-
ratione re-
spectiva
possint ado-
rari.

Ex quo intelligitur, quae sit mens Sanctorum Patrum, quos in ratione dubitandi adduxi, nam quia haec excellentia Sanctorum nihil aliud est, quam participatio quaedam diuinae naturae, quodam modo ad diuinum ordinem pertinens, atque ad Dei gloriam ex natura sua tendens, ideo honor, qui beatis datur propter hanc sanctitatem, totus dicitur in Deum referri: non quia ipsa excellentia increata Dei sit proxima ratio, quae ad hanc adorationem mouet: sed quia in eam tandem terminatur, & refunditur, ad eum modum, quo Christus Dominus dixit Matth. 10. Qui recipit vos, me recipit, hoc enim exemplo Athanas. & Hieron. videntur.

Addere vero vltius possumus, si sancti praecise considerentur, vt templa, in quibus singulari modo Deus habitat, seu prout sunt ad imaginem Dei creati, & per gratiam reformati, & quasi ad viuum depicti hoc quidem modo posse adorari adoratione respectiva in Dei excellentia proxime fundata: ita vt sicut ratio eligendi medium est finis, ita ratio adorandi templum viuum Dei, sit Deus. De quo modo adorationis eodem modo loquendum erit, quo de adoratione reliquiarum, vel imaginum, quam inferius explicabimus. Recte tamen aduertunt D. Tho. & Bonauent. quamuis hic modus adorationis possibilis sit, regulariter tamen non esse vsurpandum, tum ad vitandum periculum erroris: tum etiam, quia cum Sancti sint per se adorabiles, proprius eorum honor in eorum virtute, & sanctitate fundari debet: cum enim aliquid propter extrinsecam rationem adoratur, honor magis pertinet ad personam propter quam tribuitur, quam ad rem in qua terminatur, vt saepius in sequentibus dicemus.

SECTIO III.

Vtrum cultus Sanctorum dici possit ad religionem pertinere.

HAEC quaestio proponitur propter haereticos qui nullum honorem, vel cultum agnoscunt, nisi vel diuinum, qui ad latram pertinet, vel merè humanum, & politicum. Quoniam verò hic potest esse dissensio, vel in re Theologica, vel in Speculatiua, & Metaphysica, vel in modo loquendi, omnia distinctè tradenda sunt.

Primo certum sit, adorationem hanc, quae Sanctis datur propter excellentiam supernaturalem, esse perfectiorem, & distinctam in specie ab adoratione, seu honore ciuili, qui hominibus propter dignitatem, vel potestatem humanam dari solet. Patet, quia virtutes, & earum actus ex obiectis distinguuntur, sed excellentia est quasi formale obiectum adorationis: sicut ergo excellentia Sanctorum cum Christo regnantium altioris ordinis est, quam o-

Fr. Suarez, Tom. 1.

mnis humana dignitas, vel potentia, ita & adoratio illis debita est perfectior, & specie distincta. non potest ergo haec adoratio dici ciuilis, vel politica, neque omnino humana in dicto sensu, sed quasi diuina per participationem. Nam sicut Sancti dicuntur Dei per participationem, ita & honor illis debitus potest eandem denominationem suscipere.

Secundo certum sit, hunc cultum Sanctorum valde coniunctum esse cum cultu diuino, & rebus sacris, & ad religionem & cultum Dei spectantibus perfici. Probatur a parte ex traditione Ecclesiae, quae Sanctos colere conuenit, primo dicando Deo in eorum memoriam & honorem, dies sacros, qui licet primario ad cultum Dei destinentur, tamen in honorem Sanctorum redundant. Ita docet Tertul. lib. de coronamilitis in principio, & Nazianz. orat. 18. quae est de sancto Cypriano inter multa alia, quae dicit de honore Sanctorum, annuis honoribus festum illi Sancto celebrari solitum refert. Et orat. 6. coram Gregor. Nysseno multa habet similia. Cyprianus epistol. 34. alias lib. 4. epistola 5. Quoties, inquit, dies Martyrum, & passionis anniuersaria commemoratione celebramus, &c. Et Clemens lib. 4. constitut. cap. 39. eiusdem consuetudinis meminit, quam etiam indicauit Concilium Laodicen. dicens, Memoriam Martyrum non celebrari in quadagesima, & habetur capitulo. Non licet 33. quae lib. 4. & Concilio Toletan. 3. cap. 23. praecipitur vt festa Sanctorum religiosi operibus celebrentur, habetur capit. Irreligiosa de consecrat. distinct. 3. & eorundem festorum fit mentio in cap. Conquestus, extra de feriis.

Secundo honorat Sanctos Ecclesia templis Deo dicatis, quanquam enim haec primario ad Deum referantur, cui in illis sacrificium offertur, & vt sic templa, vel altaria dicantur, secundario verò in memoriam aliquorum Sanctorum, vel ad eorum reliquias honorifice seruandas instituta sunt, & vt sic vocari solent, Basilica, seu Memoria Martyrum, & Chrysost. homil. 28. ad populum, Domus regias, oratorias adedes, & Martyrum monumenta, appellat. Vnde Damasc. lib. 4. cap. 16. An non, inquit, honorandi sunt, qui totius humani generis patronos se proficiunt? Honorandi quidem, & ita certe, vt in eorum nomine templa Deo exstruamus, dona offeramus, eorum memorias colamus, atque in eis spiritualiter oblectemur. Et hanc fuisse perpetuam, & Apostolicam traditionem, constat ex Epiph. haer. 69. Ambros. lib. 1. epistol. 5. August. lib. 1. de ciuit. cap. 1. Gregor. 2. dialogor. cap. 8. & lib. 3. cap. 14. & Leone I. sermoni. de B. Petro, & Paulo, ac denique Leo Papa. ex VII. Synod. act. 6. tom. 1. Quam consuetudinem auctam, & illustratam potissimum fuisse à temporibus Syluestri, & Constantini vulgare est, tum ex ijs quae in 1. tom. Concilio de Syluestro, & Constantino referuntur, tum ex omnibus Ecclesiasticis historiis, tum etiam ex antiquis monumentis, quae oculis cernuntur, quae tam multa sunt, totque miraculis confirmata, vt ex errore aliquo, vel falsa traditione, opinionem, quae de illis haberetur, profectam esse incredibile sit. Vnde Concil. Carthag. V. cap. 14. in ord. erigendi has Ecclesias, & Sanctorum titulos instituendi praescribit. Concilium item Cabilon. capite vlt. quanta reuerentia haec loca sacra tractanda sint, docet. Illud denique quod Nazianz. orat. 3. quae est prima contra Iulian. memoriz prodidit, animaduersione dignum est, quod vt iucundius fiat, illius verbis referendum censui, habens enim sermonem de tempore, quo Gallus & Iulianus, diuersis quidem studijs, eadem tamen religionis signa praebant sic inquit, tam sumptuosissimè quoque Martyrum monumenta, & votiuorum donorum munificentia, pietas erga omnibus, alijs rebus, quibus diuinus timor insignitur, sanctae pietatis studium, Christiue amorem declarabant: aliter loque quidem verè, & serio pietatem profitemes, aliter autem tem-pus redimens, ac sub mansuetudinis specie arg. obtenta, morum prauitatem occultant. Quod quidem ex eo colligere

Tit 3 licebit,

Sanctus
cultus cum
diuino cul-
tu valde co-
iunctus.

Tertul.
Nazianz.

Greg. Niss.
Cyprian.

Clem. Papa.

Conc. Tolet.

Consuetudo
Basilicas,
& templa
dicandi in
Sanctorum
memoria.

Chrys.

Damasc.

Epiphani.
Ambros.
August.
Greg. Papa.
Leo Papa.
VII. Synod.

Conc. Car-
thag. V.
Cabilon.

Greg. Naz.

Caesarum
Galli, ac Lu-
liani fratrum
pietas erga
Sanctos.

Adoratio
Sanctis ex-
hibita non
est ciuilis,
sed quodam-
modo diui-
na;

licebit, neque enim miraculum, quod tunc accidit, silentio præterire queam, utpote memoria in primis dignum, atque eiusmodi, ut impiorum multis documento esse possit. Martyribus (ut diximus) ambo laborabant, munificentiaque, & liberalitate præclare inter se contendeabant, tum multarum manuum opera, tum multis impensis ad eam sacram extruentes. Verum, quoniam non pari voluntate, animique instituto in hoc opus incumbabant, idcirco, neque in eundem finem, labor virique progrediebatur. Etenim alterius, hoc est fratris natu maioris, opus perficiebatur, atque ex ratione procedebat, Deo videlicet munus illud libenter admittente, velut Abelis sacrificium, recte & oblatum, & diuissum: atque hæc oblatio veluti quadam primogeniti consecratio erat. Alterius autem munus, non secus ac Cain sacrificium, Deus martyrum repudiabat. Itaque ille quidem laborabas, sed terra, quod elaboratum fuerat, excutiebatur. Ille vehementius adhuc obnitebatur: hæc hominis egra pietate præditi fundamenta capere detrectabat, tanquam terremotum eum, quem ipsi scelus allaturum erat clamans, ac per impiissimi hominis dedecus, martyres honore afficiens. Tercio coluntur Sancti ab Ecclesia ieiunijs, vigilijs, peregrinationibus, & alijs id genus actionibus, ut latè Hier. opus. contra Vigilantium, & Leo Papa concionib. de ferijs quatuor temporum, & plura congerit Alanus dialog. 3. ad princip. & cap. 21. & alia dicemus agentes de reliquijs Sanctorum.

Hieron.
Leo Pap.
Alan.

Damasc.

Tercio hinc (quod ad modum loquendi spectat) merito hic cultus Sanctorum facer, & religiosus dicitur: ut enim eleganter dicit Damasc. citato loco: Quibus rebus Deus colitur, eisdem serui eius oblectantur, quapropter Psalmis, Hymnis & canticis spiritualibus Sanctos colimus: quia ergo hic cultus in religiosis actionibus, & ad pietatem pertinentibus positus est, merito religiosus dicitur. Secundo quia (ut ex sanctis Patribus præcedenti scilicet citatis colligitur) hic cultus Sanctorum, ita est cum diuino coniunctus, ut ab illo oriatur, & imperetur, à quo propterea religiosus nominari potest. Tercio, quia ad spirituale bonum animæ valde confert: tum per se, quia deuotionem excitat, & auget nobis circa res sacras: tum etiā beneficium diuina per Sanctorum intercessionem nobis impetrando. Propter quod dixit Greg. Nazianz. in quodam sermone de virtute: Meminisse martyrum solum (ut reor) asserti salutem. Quarto denique, quia hic cultus in pura, & perfecta sanctitate fundatur: sanctitas verò religioni proxima est: potest ergo hic cultus dici religiosus saltem per quandam participationem, ut supra dicebamus.

Greg. Naz.

Obiectio.

Adrian.

Hieron.

At enim dicit aliquis: Adoratio Sanctorum beatorum eiusdem rationis est cum adoratione, quæ exhibetur homini iusto, & sancto inter nos viuenti, ut aperte docet Adrianus Papa. epistola supra citata, dicens: Qualis est hic adorationis honor Sanctorum? Perfectio non alius, quam is, quo nos inuicem prosequimur salutantes alterutrum per adorationem, & dilectionem: unde Hier. in vita Paulæ refert, illam, cum Sanctos Eremitas inuideret, solitam esse ad eorum pedes deuolui, ac si in singulis Christum adoraret. Et ratione ostendi potest, quia gratia, & sanctitas, quæ potissimum est huius adorationis fundamentum eiusdem rationis est in vtriusque, ergo & adoratio eiusdem rationis erit: sola enim differētia in statu beatitudinis non videtur ad distinguendas adorationes sufficiens, quia præcipua ratio huius adorationis est participatio diuine naturæ, quæ per gratiam fit, quæ eiusdem rationis est in viatore, & beato, ergo & honor, qui illis datur, eiusdem est rationis: sed honor qui datur sanctis viris eo quod sancti sunt, non videtur dici posse cultus religiosus, neque in his rebus consistere, quibus nos Sanctos coli diximus: ergo neque Sanctorum cultus religiosus censendus erit.

Responsio.

Respondetur verum esse has adorationes ad eandem virtutem pertinere, ut rationes factæ probant: dico tamen etiam posse dici religiosum honorem eum, qui viuo homini tribuitur solum intuitu san-

ctitatis, & supernaturalium donorum, quia ex vera fide, & religione proficiscitur, sicut quādo honoramus Pontificē, quia est Vicarius Christi, vel Prophetam, aut Euangelicū prædicatorem, quia verba Dei loquitur, ex religione, & fide illum veneramus: unde Athan. supra citatus in lib. de Virginit. de sanctis qui inter nos viuunt loquitur, cum dixit: Si hominibus ades tuas intraueris, adorabis humi ad pedes illius: Deum enim, qui illū mittit, adorabis. Et Aug. 20. contra Faust. Aug. c. 21. sic inquit: Colimus martyres eo cultu dilectionis, & societatis, quo & in hac vita coluntur sancti homines Dei, quorum cor ad talem pro Euangelica veritate passionē paratum esse sentimus, Addit verò subinde: Sed illos tanto deuotius, quāto securius, post incerta omnia superata, quanto etiam fidēntiori laude prædicamus, tam in vita, selicet in victores, quam in ista adhuc vig. pugnantes? Quibus posterioribus verbis optimè indicauit Aug. quāuis species huius adorationis eadem sit: tamen sicut statum beatorum perfectior est; tum in charitate, quia sunt impeccabiles, & omnino securi; tum in cognitione, quia Deum clare, ac manifeste intuentur; tum in potestate, quia cum Christo regnant; tum in gradu honoris, quia cum ipso sedent in throno eius, ut dicitur Apocal. 3. ita perfectioribus actibus, & rebus coli debere. Atque hinc fit, ut alijs signis, & certioribus testimonijs vtamur ad honorandos Sanctos, qui iam vitam cum morte commutauerunt, quam eos qui adhuc in humanis degunt: quin potius, etiam inter ipsos mortuos, longe magnum discrimen collocamus, eos enim qui ab Ecclesia canonizati sunt, publico cultu, & solenni ritu colimus, & certam, ac infallibilem existimationem de eorum sanctitate habemus: alios vero non canonizatos non licet publico cultu, qui nomine totius Ecclesiæ fit, venerari, id enim capitulo primo, & secundo de ferijs prohibitum est: si tamen aliquo modo certam, quāuis humanam fidem, de eorum felicitate habeamus, eos priuatim venerari possumus, & orare.

Quarto in dubium verti potest, an hic cultus possit dici religiosus, quia ab eadem virtute religionis qua Deum colimus, elicitus sit: quod pendet ex dubio metaphysico, an virtus, qua colimus Sanctos, sit distinctus habitus à religione. Et ratio dubitandi esse potest, quia habitus quo diligimus Deum & Sanctos, est vnus & idem, scilicet charitas, quæ vna est, quāuis diligat Deū, quia est bonus per essentiam, & Sanctos, quia sunt Diij per participationem, ergo idem de religione censendum erit. Responderi potest ex D. Tho. 2. 2. q. 103. a. 3. ad 2. negando consequentiam, quia proxima, & tota ratio diligendi proximum est ipse Deus, & bonitas eius: Non enim, inquit, per charitatem diligimus in proximo nisi Deum, & ideo eadem charitas est, qua diligitur Deus, & proximus: at vero, cum sit alia ratio seruicij Deo, & homini, aut honorandis virumque, non est eadem virtus latræ, & dulciæ. Sed contra, quia sicut alicuius amoris proximi, proxima ratio esse potest diuina bonitas: ita etiā alicuius adorationis Sanctorum proxima ratio esse potest diuina excellentia, ut supra ostensum est, ubi etiam diximus huiusmodi actum ab eadem virtute qua Deus colitur, manare, quāuis frequentius nō exerceatur circa res, quæ per se sunt adorabiles. Rursus, sicut adorantur Sancti alio actu propter intrinsecā sanctitatem supernaturalē creatam, ita propter eandem possunt supernaturaliter amari, & in cōparatione istorum actuum tota difficultas consistit: nā etiam hic actus amoris ab eadē charitate elicatur, qua Deus super omnia diligitur, ergo eadē ratione ille actus adorationis à virtute religionis pcedet. Et confirmatur, quia virtus inclinans ad eandem principalem excellentiam alicuius ordinis, cōsequenter inclinatur ad omnes participationes eiusdē ordinis, quia hæc ita sunt inter se coniuncta ut vix possint se iungi. Unde fit, ut ferè eisdē actibus externis primario colatur Deus, & secundario Sancti, ut in superioribus suis satis explicatum est. Circa

Marfil.

Circa hanc difficultatem Marfil in 3. quæst. 8. art. 1. sentit, habitum latrice & dulcis esse unum, & eundem. Quæ sententia plane probabilis est, eiq; fidem faciunt rationes factæ: nam quas Marfil adducit, parum aut nihil concludunt, quas ea de causa omit- tendas duxi, tum etiam, ne plus iusto in re hæc immorarer. Verior tamen est communior sententia, quæ habitus istarum virtutum inter se distinguit, quam tradit aperte D. Tho. 2. 2. quæst. 81. vbi solum Deum constituit religionis obiectum, & quæst. 102. & 103. ponit alias virtutes ad homines colendos, & differentiam semper constituit inter adorationem, & amorem: idem docet Bonavent. in 3. dist. 9. art. 2. q. 4. vbi ceteri doctores, & ferè recentiores Theologi, quid de hac materia scripserunt, rem hanc vt certam atq; exploratam supponunt. Ratio verò est, quia adoratio per se primo tendit ad excellentiam vt sic, quapropter vbi tanta est diuersitas excellentiæ, quanta est inter Deum, & creaturam, adorationes, & virtutes, quæ sunt earum principia, diuersas esse necesse est. Quæ ratio in solutione propositæ difficultatis magis explicabitur.

Responsio

D. Thom.

Bonavent.

Responsio

ab obiectio-

nes.

D. Thom.

Ad rationem ergo dubitandi supra positam primo negari potest, dilectionis actum quo amatur proximus propter virtutem, vel sanctitatem creatam, quæ in ipso inhæret, etiam si supernaturalis sit, à propria virtute charitatis elici, sed à virtute infusa amicitie humanæ, quæ non est virtus theologica, sed moralis. Cuius solutionis fundamentum probabile quidem est, sed non potest hoc loco satis examinari, vt res postulare videbatur, neq; oportet, ne in messem alienam manum mittamus: id verò sine hac sufficiens discussione affirmari, aut approbari nequaquã iudicio expedire, præsertim cum D. Tho. qui in tribus locis 2. 2. hanc difficultatem tetigit, differentiam inter amorem, & adorationem collocare conatus sit. Primum locum iam attingimus. Secundus est in q. 25. art. 1. ad 2. vbi sic inquit: Amor respicit bonum in communi, honor vero proprium bonum honorati, deferitur enim alicui in testimonium propriæ virtutis, & ideo diuersa quantitas bonitatis diuersorum non causat diuersitatem specificam in amore, dummodo referantur ad aliquod vnum bonum commune: sed honor diuersificatur secundum propria bona singulorum. Tertius locus est in q. 81. art. 4. ad 3. vbi hoc magis explicans dicit: Obiectum amoris est bonum: obiectum autem honoris vel reuerentiæ est aliquid excellens: bonitas autem Dei communicatur creature, non autem excellentia bonitatis eius. Et ideo charitas, quæ diligitur Deus, non est virtus distincta à charitate, quæ diligitur proximus. Religio autem, quæ honoratur Deus, distinguitur à virtutibus, quibus honoratur proximus. In quibus solutionibus, illud semper manet obscurum, quia seruata eadem proportione, eadem ratio diuersitatis, vel vnitatis apparet in vtraque virtute, quia sicut amor in cõmuni tendit in bonũ in cõmuni: ita honor in cõmuni refertur ad excellentiam in cõmuni: & sicut talis honor, scilicet latrice, respicit talem excellentiam, nimirum increatam, ita talis amor, videlicet super omnia, respicit talem bonitatem per essentiam. Rursus sicut communicatur homini participatio diuinæ bonitatis: ita etiã communicatur participatio diuinæ excellentiæ, & sicut non communicatur creaturæ diuina excellentia, prout in se est: ita nec communicatur diuina bonitas per essentiam, & ideo sicut non potest creatura latrice coli: ita nec super omnia amari. In quo ergo consistit differentia illorum inter se?

Fateor rem esse obscuram, & difficilem. Duo tamen dici posse videtur, in quibus & res ipsa, & mens D. Tho. fortasse consistit. Alterum sumitur ex cõmuni ratione amoris, & adorationis: amor enim respicit obiectũ sub ratione quasi absoluta: adoratio vero sub respectiua ratione per comparisonem ad honorantem, id est, amor tendit in bonitatem obiecti secundum se: adoratio vero in excellentiam alte-

rius, quatenus aliquo modo excedit ipsum adorantem. Atq; hinc fit, vt sicut Deus habet singularem respectum superioris, incommunicabilem creaturæ: ita religio illum specialiter respiciat, non prout potest cum creatura conuenientiam aliquam habere, sed prout singulariter illa excedit: at vero amor non respicit singulari modo hunc excessum, sed bonitatem, & cõmunionem eius. Cuius signũ est, quod amor non tantum est ad alium, sed ad seipsum, vnde Deus ad se charitatem habet, cuius participatio est charitas nostra, nõ tamen habet religionem, quæ se veneretur. Huius rei ratio est, quia potest suã bonitatem respicere sub ratione absoluta, nõ tamen sub ratione respectiua superioris, seu excellentis.

Ex hinc oritur altera differentia (quam etiam colligo ex D. Thom. 2. 2. q. 102. art. 2. ad 3.) quod religio per se est ad alterum, & ideo per se respicit ius alterius, & rationem debiti: ius autem diuinum, propter quod à nobis colendus est, & adorandus, excellentius est & altioris ordinis, quam omne ius creaturæ, quia in excellentia infinita, & supremo quodã dominio incommunicabili creaturæ fundatur, & ideo virtus, quæ hoc debitum Deo perfoluit, singularis est, & distincta ab omnibus virtutibus, quæ iura seu debita creaturarum respiciunt. Secus vero est in amore, qui nec per se ad alterum tendit, neq; in illo ratio debiti consideratur. Cuius signum etiam est, quia propter hanc causam, licet eadem charitate diligamus nos ipsos, parentes, & alios proximos; tamen in ordine ad honorem exhibendum diuersæ sunt virtutes, pietatis ad parentes, obseruantie ad principes, dulciæ strictè sumptæ ad dominos, ad seipsum autem nulla est virtus exhibens honorem.

Ex his ergo satis constat, cur distinguendus sit habitus dulciæ Sanctorum ab habitu religionis seu latrice, & cur hæc distinctio clarior, & certior in adoratione sit, quam in amore. Vnde tandem concluditur, hunc cultum Sanctorum non dici religiosum, quod à religione elicitus sit, sed propter alias causas supra enumeratas.

DISPUTATIO LIII.

In duas sectiones distributa.

De adoratione Christo, eiusq; humanitati debita.

Quam de adoratione Dei, & Sanctorum hominũ sermonem institui- mus, facile erit adorationem Christo Domino debitam explicare. Possunt autem loqui vel de Christo, de humanitate eius. Et de Christo quidem, vel simpliciter, vel in quantum est homo. De his igitur figillatim dicendum est. Explicabimus autem simul, & vnitatem, & qualitatem, seu speciem adorationis, hæc enim duo à D. Tho. in his articulis tractata sunt.

SECTIO I.

An Christus Deus homo adorandus sit perfecta adoratione latrice.

In hac sectione breuiter iacienda sunt fidei fundamenta, vt postea possimus ea, quæ nonnullam dubitationem habent, inquirere.

Primum ergo certum est hunc hominem Christum in diuina, & humana natura subsistentem, adorandum esse illa perfectissima adoratione latrice, quæ tota Trinitas, & singule personæ diuinæ adorantur. Hoc esse de fide constat ex Scripturis, Concilijs, & Patribus. Christus enim de se loquens dicit Ioan. 5. Ioan. 5. Vt omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem. Et Paul. ad Romanos 14. de Christo exponit illud Rom. 14. Isa. 45. Mihi curuabitur omne genu, quod de adoratione latrice soli Deo debita dictum esse constat. Et eodem sensu ad Philip. 2. dicit: In nomine Iesu omne genu flectatur. Et Thomas adorans Christum Ioann. 20. Ioan. 20. dixit;

Tet 4

dixit;